

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

LÖYTÖ – KEKSINTÖ, ÄLYN- VÄLÄYS...

Liiketasot koreografian lähtökohtana

TEKIJÄ: Tiina Koistinen

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Tanssinopettajan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Tiina Koistinen	
Työn nimi LÖYTÖ – KEKSINTÖ, ÄLYNVÄLÄYS... Liiketasot koreografian lähtökohtana	
Päiväys	21.8.2017
Sivumäärä/Liitteet	22/0
Ohjaaja(t) Paula Salosaari	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Itä-Suomen tanssin aluekeskus	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyöni käsittelee liiketasoja koreografian lähtökohtana. Opinnäytetyö koostuu taiteellisesta tutkimisesta, tulosten esittelystä taiteellisessa muodossa ja kirjallisesta raportista. Opinnäytetyön tarkoitus on tuottaa teos, joka tutkii ja avaa liiketasoja uudella uniikilla tavalla. Opinnäytetyön tavoitteena on antaa niin tekijälleen kuin katsojilleen lisää oivalluksia liiketasoista tanssissa.</p> <p>Liiketasot ovat kulkeneet mukani jo vuodesta 2010, jolloin tutustuin niihin tanssiopinnoissani Lontoossa. Opin analysoimaan liikettä tasojen avulla vielä tarkemmin fysioterapiakoulutuksen aikana ja nyt tanssinopettajaopinnoissa minua on kiinnostanut, miten liiketasoja voisi hyödyntää tanssissa, erityisesti koreografian luomisessa. Valitsin koreografian tekemiseen avoimen prosessin, joka tarkoittaa sitä, että lopputulos ei ole ennalta suunniteltu vaan se muotoutuu työskentelyn myötä. Kutsuin prosessiin mukaan aviomieleni, jolla ei ole tanssikoulutusta, mutta runsaasti luovuutta ja heittäytymiskykyä. Näin pääsin hyödyntämään myös "ei-tanssijan" oivalluksia liiketasoista.</p> <p>Liiketasot helpottavat kehon ja kehonosien liikkeiden analysointia. Liiketasoja määriteltäessä on selkeintä käyttää pohjana anatomista asentoa eli seisoma-asentoa, jossa jalkaterät osoittavat eteenpäin ja kädet ovat alhaalla vartalon vieressä, kämmenet osoittaen eteenpäin. Anatomiset liiketasot kulkevat kehon läpi kohtisuorassa toisiinsa nähden ja kukin niistä jakaa kehon kahteen osaan. Kolme liiketasoa ovat sagittaali-, frontaali- ja horisontaalitaso. Tanssissa liiketasoja ovat tutkineet muun muassa Rudolf Laban, Valerie Preston-Dunlop ja William Forsythe. He ovat tutkineet liiketasoja geometrisen näkökulman lisäksi myös esteettiseltä ja tulkinnalliselta näkökulmalta. Opinnäytetyössäni tutkin liiketasoja kuitenkin ennen kaikkea anatomisesta näkökulmasta, vaikkakin tutkimisen lomassa mukaan tuli myös liiketasojen inspiroimia arkiliikkeitä ja symboliikkaa.</p> <p>Opinnäytetyöprosessi eteni aikataulullisesti siten, että ensimmäiset liikkeelliset kokeilut tehtiin tanssisalissa 20.3.2017 ja harjoituksia pidettiin kerran viikossa. Valmis opinnäytetyökoreografia esitettiin Savonia AMK:n opiskelijoiden koreografiaillassa, "Teoissa", torstaina 18.5.2017. Koreografia koostui yhteensä viidestä kohtauksesta, joista kussakin esiteltiin liiketasoja erilaisissa muodoissa, erilaisten tehtävien kautta ja hyvin erilaisin tunnelmin. Opinnäytetyökoreografiasta tuli runsaasti positiivista palautetta ja koen, että koko opinnäytetyöprosessi on ollut varsin opettavainen. Olen oivaltanut muun muassa sen miten monipuolisesti liiketasoja voi hyödyntää ja harjoitteita kehitellä sekä jalostaa. Huomasin myös, että on haastavaa ja teennäistä liikkua vain yhdellä liiketasolla kerrallaan, sillä todellisuudessa liikkeet ovat yhdistelmiä useista tasoista. Jatkossa haluaisinkin tutkia liiketasojen yhdistämistä ja sen mahdollistamaa orgaanista liikkumista.</p>	
Avainsanat liiketasot, sagittaalitaso, frontaalitaso, horisontaalitaso, koreografia	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Dance Pedagogy			
Author(s) Tiina Koistinen			
Title of Thesis FINDING — DISCOVERY, BREAKTHROUGH... Movement planes as a starting point for a choreography			
Date	21.8.2017	Pages/Appendices	22/0
Supervisor(s) Paula Salosaari			
Client Organisation /Partners Regional Dance Centre of Eastern Finland			
<p>Abstract</p> <p>The topic of this thesis is movement planes as a starting point for a choreography. The thesis consists of artistic exploration, viewing the results performatively and a written report. The aim of this thesis is to produce a piece that explores movement planes in a unique way and gives information and revelations to those who watch it and to those who perform it.</p> <p>I first heard about movement planes as I was studying dance in London in 2010. After that I studied physiotherapy and learnt to use planes as a tool to analyze the movement. In the dance teaching course I have been interested to explore how the planes can be used in choreography. For this thesis I chose open choreographic process which means that the outcome is not clear in the beginning but will become clearer during the process. I asked my husband to be part of this process as he has no dance training but lots of creativity and spontaneity which can give the process more variety.</p> <p>Movement planes make it easier to analyze the movement of the body. It is simplest to use anatomical posture as a starting point for the planes. There are three anatomical movement planes: sagittal, frontal and horizontal plane. In a dance field there have been several people to study the planes, for example Rudolf Laban, Valerie Preston-Dunlop and William Forsythe. They have explored the planes from geometrical and aesthetical point of view but I chose to explore the planes mostly anatomically in this thesis.</p> <p>The thesis process happened in spring 2017 as the first movement explorations were on the 20th of March 2017 and finished piece was performed in Savonia student's choreography evening called "TEOT" on the 18th of May 2017. The choreography consisted of five scenes which all showed movement planes in different ways and different atmosphere. The feedback was very positive and I learned a lot during the process. It was interesting to see how many options there are to work with planes and also to realize that how hard it is to move just on one plane. In the future I would like to explore more the combinations of the planes and that organic movement it make possible.</p>			
<p>Keywords</p> <p>movement planes, sagittal plane, frontal plane, horizontal plane, choreography</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	LIIKETASOISTA.....	6
2.1	Perustietoa liiketasoista	6
2.2	Liiketasot tanssissa	7
2.3	Oma näkökulmani liiketasoihin	8
3	KOREOGRAFIAN TEKEMISESTÄ	9
3.1	Määritelmiä, lähtökohtia ja tekotapoja	9
3.2	Oma polkuni koreografian tekijänä	10
3.2.1	Koreografinen pohja voimistelusta.....	10
3.2.2	Tanssiopinnot haastavat uudenlaiseen ajatteluun	10
3.2.3	Tämän hetkiset kiinnostuksen kohteet koreografian teossa	11
4	PROSESSIN KUVAUS.....	12
4.1	Prosessin käynnistyminen	12
4.2	Liikkeelliset kokeilut	12
4.2.1	Ensimmäinen tuokio	12
4.2.2	Toinen tuokio.....	13
4.2.3	Kolmas tuokio	13
4.2.4	Neljäs tuokio ja ohjauskeskustelu	14
4.2.5	Viides tuokio	14
4.3	Teoksen kokoaminen	14
4.3.1	Kohtausten ja musiikkien valinta	14
4.3.2	Koyleisö.....	15
4.3.3	Valojen rakentaminen.....	16
4.3.4	Teoksen nimeäminen ja markkinointi.....	16
5	LOPPUTULOS: <i>"LÖYTÖ — KEKSINTÖ, ÄLYNVÄLÄYS, HYVÄ NAIMAKAUPPA, AHAA-ELÄMYS"</i> ..	18
5.1	Esitys Sotkulla	18
5.2	Palautetta esityksestä.....	20
6	POHDINTA.....	21
	LÄHTEET	22

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe kypsyi ja kehittyi koko opiskelujeni ajan. Tiesin alusta asti, että haluan tehdä jotain anatomiaan liittyvää ja pitkään ajattelin, että se olisi perinteinen kyselylomake, jolla selvittäisin opiskelijoiden anatomista osaamista. Opintoihin kuului kuitenkin "Taiteen tutkimuksen perusteet" -kurssi, joka avasi ajatteluani. Oivalsin, että myös taiteellinen tutkiminen on merkityksellistä ja voi antaa tietoa, jota perinteinen tutkiminen ei välttämättä nosta esiin. Niinpä päätin lähestyä anatomiaa taiteellisen tutkimisen kautta ja tarkemmaksi tutkimiskohteeksi valikoitui liiketasot (sagittaali-, frontaali- ja horisontaalitaso) koreografian lähtökohtana.

Liiketasot ovat kulkeneet mukanani vuodesta 2010, jolloin tutustuin käsitteeseen opiskellessani tanssia Springs Dance Companyssa Lontoossa. Myöhemmin tasot tulivat vastaan fysioterapiaopinnoissa, joissa opeteltiin analysoimaan liikettä tasoja hyödyntäen. Myös tanssinopettajaopinnoissa on viitattu liiketasoihin ja syventävän harjoittelun teemaksi tanssilukion nykytanssikurssille valitsin liiketasot. Asia siis todella kiehtoo minua ja halusin tutkia sitä lisää. Minua kiinnosti myös tutkia miten liiketasot taipuvat koreografiaksi ja voiko koreografia olla samaan aikaan informatiivinen ja kiinnostava.

Koska kyseessä on taiteellinen tutkiminen, valitsin koreografian tekemiseen avoimen prosessin, joka tarkoittaa sitä, että lopputulos ei ole ennalta suunniteltu vaan se muotoutuu työskentelyn myötä. Halusin prosessiin mukaan toisen henkilön, sillä olen kokenut että yhdessä tutkiminen ja toisen ideoihin tarttuminen ja niiden jalostaminen rikastuttavat koreografista prosessia. Pyysin prosessiin mukaan aviomieheni Karrin, jolla ei ole tanssikoulutusta, mutta runsaasti luovuutta ja heittäytymiskykyä. Näin pääsin hyödyntämään myös "ei-tanssijan" oivalluksia liiketasoista.

Opinnäytetyön tarkoitus on tuottaa teos, joka tutkii ja avaa liiketasoja uudella uniikilla tavalla. Opinnäytetyön tavoitteena on antaa niin tekijälleen kuin katsojilleen lisää oivalluksia liiketasoista tanssissa. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

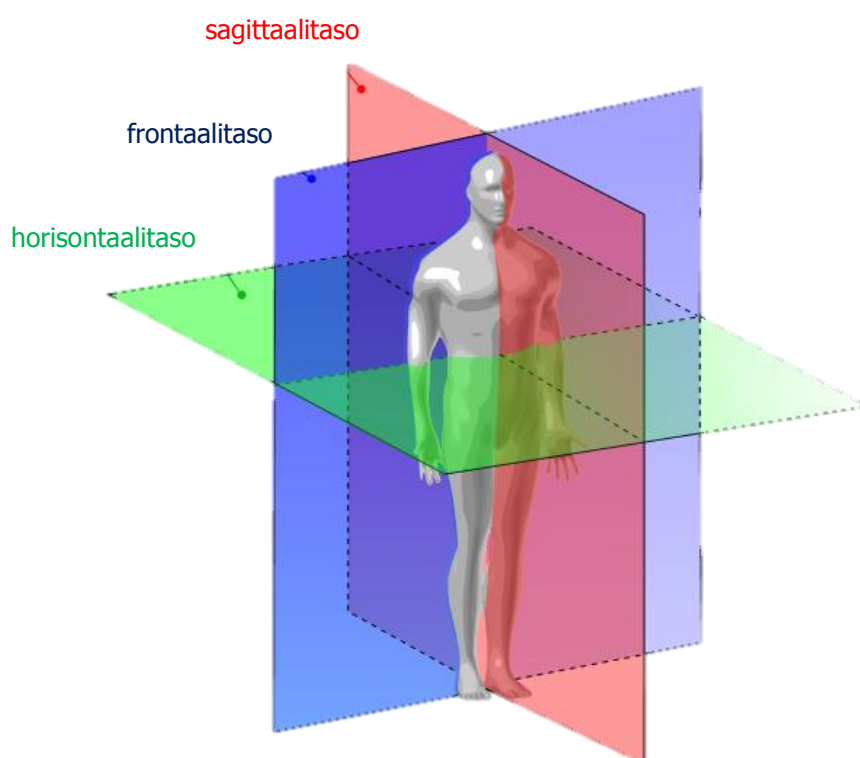
- Millaista liikettä ajatus anatomisista liiketasoista synnyttää?
- Miten "ei-tanssija" käsittää tasot ja millaista liikettä hän tuottaa?
- Miten "ei-tanssijan" ja tanssijan tuottama liike eroaa toisistaan?
- Voiko koreografia olla yhtä aikaa informatiivinen ja taiteellinen? Miten?

Tässä raportissa avaan teoriaa liiketasoista sekä kerron omasta taustastani koreografian tekijänä. Raportti sisältää kattavan kuvauksen tutkimisen vaiheista sekä tiivistelmän taiteellisen osion tuotoksesta. Lisäksi raportti sisältää pohdintaa työn merkityksestä ja mahdollisia jatkotutkimusehdotuksia.

2 LIIKETASOISTA

2.1 Perustietoa liiketasoista

Liiketasot helpottavat kehon ja kehonosien liikkeiden analysointia. Liiketasoja määriteltäessä on selkeintä käyttää pohjana anatomista asentoa eli seisoma-asentoa, jossa jalkaterät osoittavat eteenpäin ja kädet ovat alhaalla vartalon vieressä, kämmenet osoittaen eteenpäin. Käsien asennon myötä sormien, ranteen ja kyynärnivelen koukistus tapahtuu samalla liiketasolla kuin olka- ja lonkkanivelenkin. (Clippinger 2007, 17.) Liikettä analysoidessa liiketasot suhteutetaan aina anatomiseen alkuasentoon, jolloin ei ole merkitystä sillä onko henkilö esimerkiksi selinmakuulla tai vaikka päällä seisonnassa. Liiketasot ovat aina suhteessa kehoon, ei ympäröivään tilaan.

KUVA 1. Anatominen perusasento ja anatomiset liiketasot (Boundless 2017, muokattu.)

Anatomiset liiketasot kulkevat kehon läpi kohtisuorassa toisiinsa nähden ja kukin niistä jakaa kehon kahteen osaan. Kolme liiketasoa ovat sagittaali-, frontaali- ja horisontaalitaso. Sagittaalitaso kulkee vertikaalisesti jakaen kehon oikeaan ja vasempaan puoliskoon. Frontaalitaso kulkee myös vertikaalisesti jakaen kehon etu- ja takapuoliskoon. Horisontaalitaso kulkee nimensä mukaisesti horisontaalisesti jakaen näin kehon ylä- ja alapuoliskoon. Kun tason ajatellaan lävistävän kehon keskeltä, mäsakeskipisteen kohdalta, puhutaan "päätasosta" (cardinal plane). Taso voi kuitenkin lävistää kehon myös epäsymmetrisesti niin, että keho jakautuu kahteen erisuuruiseen osaan (esim. sagittaalitaso, joka kulkee oikean olka nivelen kohdalta jakaen kehon oikeaan yläraajaan ja muuhun kehoon). (Clippinger 2007, 17-19.)

Liiketasoihin liittyvät olennaisesti myös anatomiset akselit. Kohtisuorasti kuhunkin tasoon nähden kulkee sen anatominen akseli. Akseli voidaan kuvitella massakeskipisteen kohdalle, jolloin se mahdollistaa koko kehon liikkeen tai akseli voidaan kuvitteellisesti sijoittaa niveleen ja näin tutkia nivelen liikettä tietyn akselin ympäri. Kuten anatomisia liiketasoja, myös anatomisia akseleita on kolme. Medio-lateraalinen eli sivulta sivulle kulkeva akseli kulkee kohtisuorassa sagittaalitasoon nähden ja mahdollistaa kunkin nivelen koukistuksen sekä ojennuksen. Antero-posteriorinen eli etu-takasuuntainen akseli puolestaan kulkee kohtisuorassa frontaalitasoon ja mahdollistaa nivelliikkeistä loitontumisen ja lähentymisen. Vertikaalinen akseli, eli ylhäältä alas kulkeva akseli, taas kulkee kohtisuorassa horisontaalitasoon nähden ja mahdollistaa kiertoliikkeen sekä horisontaalilähennyksen ja -loitonnuksen. (Clippinger 2007, 19-27.)

2.2 Liiketasot tanssissa

Yksi merkittävimmistä modernin tanssin kehittäjistä oli Rudolf Laban, jonka kehittämä tilateoria 'choreutics' sisältää selkeitä elementtejä liiketasoista. Laban tutki liikkeen suuntia muun muassa kuu-tion ja oktaedrin eli kahdeksan tahokkaan avulla. Lisäksi hän käytti ikosaedriä eli kaksikymmentahokasta, joka muodostuu kun anatomiset liiketasot laitetaan sisäkkäin ja tasojen kulmat yhdistetään. Näin muodostuneen mallin avulla voi hahmottaa 12 suuntaa; eteenylös, eteenalas, taakseylös, taaksealas, oikealleylös, oikeallealas, vasemmalleylös, vasemmallealas, eteenoikealle, eteenvasemmalle, taakseoikealle ja taaksevasemmalle. (Hämäläinen 1999, 45.) Labanin työtä jatkaa muun muassa hänen oppilaansa Valerie Preston-Dunlop, joka käsittelee esimerkiksi koreografian tekoon liittyviä kysymyksiä ja muotorakenteiden tuntemista (Hämäläinen 1999, 47).

Preston-Dunlop (2014, 121–125) pohtii tanssijan suhdetta tilaan termein 'tila kehossa' (space-in-the-body) ja 'keho tilassa' (the body-in-space). Tila on muodotonta tyhjyyttä, kunnes se saa rajat tai objekteja tai henkilöitä sisäänsä. Vasta sitten se alkaa saada määreitä kuten korkeus ja syvyys tai etuosa ja takaosa. Kehon tilassa on koreografian veistoksellinen (sculptural) peruselementti, mutta toisaalta jotta keho voi olla itse veistoksellinen (sculptural) on sen hyödynnettävä tilallisia ulottuvuuksia. Kehon kolmensuuntainen kompassi säteilee oikelle, vasemmalle, ylös, alas, eteen ja taakse. Kolme suuntaa muodostavat myös kolme perustasoa, joista Preston-Dunlop käyttää nimitystä sagittaalitaso, lateraalitaso ja horisontaalitaso. Hän korostaa muistamaan myös tilan liiketasojen välillä ja huomioimaan millaisen jäljen kehon liike voi tilaan jättää.

Edellisten lisäksi myös William Forsythe oli kiinnostunut tilasta ja liiketasoista. Hän käytti Labanin tilateoriaa työnsä pohjana, mutta kehitti sitä huomattavasti eteenpäin. Forsythe nosti esiin kehon ääreisöiden lisäksi myös lähemmät nivelet, kuten kyynär- ja polvinivelen tilasuuntiin kurottajina. Lisäksi hän hyödynsi työssään kehon osien muodostamia linjoja ja niiden tilaan jättämiä viivoja sekä kehon osien yhdistymistä ja erkaantumista toisistaan. Labanin tilateoriassa keskipisteenä toimi kehon geometrinen keskipiste, mutta Forsythe siirsi liikkeen keskustan kehon keskipisteestä mihin tahansa niveleen, joka laajensi tilatutkimusta ja toi uusia mielenkiintoisia liikkeellisiä mahdollisuuksia. (Forsythe 1999.)

2.3 Oma näkökulmani liiketasoihin

Edellä mainitut henkilöt ovat tutkineet liiketasoja geometrisen näkökulman lisäksi myös esteettiseltä ja tulkinnalliselta näkökulmalta. Opinnäytetyössäni tutkin liiketasoja ennen kaikkea anatomisesta näkökulmasta, vaikkakin tutkimuksen lomassa mukaan tuli liiketasojen inspiroimia arkiliikkeitä ja symboliikkaa.

Tutustuin liiketasoihin opiskellessani tanssia Springs Dance Companyssa Lontoossa. Tuolloin hahmottin liiketasot erilaisina käytävinä, joissa kehoni ympärillä olevat kuvitteelliset seinät rajaavat liikkumistani. Sagittaalitasolla seinät ovat sivuillani, jolloin voin liikkua lähinnä eteen ja taaksepäin. Frontaalitasolla seinät ovat edessä ja takana, jolloin liike tapahtuu lähinnä sivusuunnassa. Horisontaalitasoa en aivan hahmottanut, sillä ajattelin liikkeen tapahtuvan jolloin tavalla ”pöydän pinnalla”. Käytävät auttavat minua yhä hahmottamaan liiketasoja laajaasti ja karkeasti, mutta fysioterapiaopintojen myötä aloin tutkia liikettä tarkemmin, nivelkohtaisesti.

Fysioterapiaopinnoissa oivalsin, että tietty nivelen liike (esim. koukistus tai loitonnuks) tapahtuu aina samalla tasolla nivelestä riippumatta. Tuolloin jäsensin liiketasot vahvasti nivelten liikkeiden kautta ja yhä selkeyden vuoksi hyödynnän nivelajattelua liiketasojen tutkimisessa ja ennen kaikkea niiden opettamisessa toisille. Tanssiopintojen aikana huomasin kuitenkin useita ristiriitoja tai erilaisia näkemyksiä liiketasoihin liittyen. Eri opettajat puhuivat tasoista eri tavoin ja käyttivät myös erilaisia termejä. Olen siis oppinut että ”rakkaalla lapsella on monta nimeä”, mutta pitäytynyt itse ensiksi oppimissani termeissä. Seuraavat liiketasojen synonyymit ovat tulleet vastaan erinäisissä yhteyksissä:

TAULUKKO 1. Synonyymeja liiketasoille

SAGITTAALITASO	FRONTAALITASO	HORISONTAALITASO
mediaanitaso	koronaalitaso	transversaalitaso
ratataso	vertikaalitaso	vaakataso
nuolitaso	ovitaso	pöytätaso
	otsataso	

Näkökulmani on siis vuosien myötä tarkentunut ja muuttunut analyttisemmäksi. Toisaalta opinnäytetyökoreografiaa tehdessä kyse oli kuitenkin tanssista eikä fysioterapiasta, joten halusin opetella myös hellittämään analyttisyydestä ja käyttämään liiketasoja luovasti ja soveltaen inspiraation lähteenä.

3 KOREOGRAFIAN TEKEMISESTÄ

3.1 Määritelmiä, lähtökohtia ja tekotapoja

Koreografian voi määritellä ja selittää monin eri tavoin. Sen voi sanoa olevan tanssin tekemisen taidetta (the art of making dances) tai tanssiliikkeiden suunnittelemista ja järjestelemistä merkitykselliseksi kokonaisuudeksi. Koreografian voi ajatella olevan sekä prosessi jonka aikana koreografia syntyy että valmis tanssiteos. Koreografian luomiseen tarvitaan lahjakkuutta ja luovaa mielikuvistusta sekä taitoa selkeyttää, järjestellä, viimeistellä ja saattaa valmiiksi. Koreografia on siis luovan inspiraation konkretti ilmaisu. (Hämäläinen 1999, 30–31.)

Hämäläisen (1999) mukaan koreografisen prosessin ydin muodostuu liikkeen etsimisestä, löytämisestä, kehittämisestä ja muotoamisesta. Liike voi syntyä tietoisesta suunnittelusta tai kehon muistin pohjalta. Sen lähtökohtana voi olla lähes mikä vain, esimerkiksi tunteet, mielikuvat, ongelmat tai vaikka nopan heitto. Tanssin historiassa musiikki on toiminut usein koreografian lähtökohtana. Vähitellen tanssi haluttiin kuitenkin vapauttaa musiikista ja koreografian lähtökohtaa ja rakennetta jouduttiin pohtimaan uudella tavalla. Hämäläisen teoksessa koreografi Kvanström kertoo käyttävänsä erilaisia lähtökohtia työssään: ”Yleensä lähten liikkeelle jostakin mielentilasta. -- Joskus työ lähtee liikkeelle kuvasta tai musiikista, mutta yksi tärkeimmistä töistä muokkaavista tekijöistä on mukana olevat ihmiset.” Tanssin ideat ja aihe synnyttävät liikkeitä, mutta tapahtuma voi olla myös päinvastainen, jossa tanssin ideat syntyvät liikkeestä ja ovat liikkeessä. Liike on siis ensin, teemat nousevat liikkeestä. (Hämäläinen 1999, 37–38.)

Koreografian tekemisessä on yhtä monta tapaa kuin on tekijääkin. Siihen kuitenkin kuuluu sekä spontaania luovaa tuottamista että suunnittelua, järjestelyä ja muotoamista. Näiden suhde toisiinsa nähdään vaihtelee tekijästä riippuen; toiset koreografit tekevät suunnitelmat tarkasti ennen käyttöönsä ryhtymistä, toiset taas saavat ideansa vasta käytännön kokeilujen kautta. Jotkut koreografit saavat ideoita ja liikkeitä ryhmältä, toisille taas oman kehon kautta tuotettu liike on keskeistä. Vaikka työskentelytavat voivat poiketa hyvinkin paljon toisistaan nousee koreografian analyyseissä keskeisiksi käsitteiksi tanssijan keho sekä liike ja sen elementit, kuten tila ja dynamiikka. (Hämäläinen 1999, 31–33.)

Improvisaatio voi olla oleellinen osa koreografista tekoprosessia. Se on metodi, jolla voi luoda materiaalia, mutta myös itsenäinen esitysmuoto. Kun improvisaatiota käytetään välineenä koreografian luomisessa, on keskeistä se, että tanssija kykenee pitkänkin improvisaation jälkeen luomaan uudestaan tunnelman ja kehon tunteen sekä kehittämään liikerytmin, jota voi alkaa toistaa ja kehittää. Improvisaatio on siis keino muuttaa ajatukset ja tunteet liikkeiksi. Esityksenä improvisaatio voi olla ns. ”puhdasta” tai rakenteellista improvisaatiota, joista ensimmäisessä ei tiedetä lainkaan mitä seuraavaksi tapahtuu, kun taas toisessa on enemmän rajoja, mutta painopiste edelleen kyseisessä hetkessä. Vaikka improvisaatio on hetkessä elämistä, on sen ansana lukkiutua kaavamaisiin liikkumistapoihin. (Hämäläinen 1999, 78–80.)

3.2 Oma polkuni koreografian tekijänä

3.2.1 Koreografinen pohja voimistelusta

Varhaisimmat muistot koreografian tekemisestä ulottuvat lapsuuteen, jolloin tein siskoni kanssa esi-tyksiä vanhemmilleni ja sukulaisilleni. Usein niissä käytettiin musiikkina jotain tuttua lastenlaulua ja ”koreografiat” sisälsivät liikkeitä ja temppuja, joita olimme jumppakerhossa oppineet. Alakouluiässä olin suuri kilpa-aerobicin fani ja tuolloin otin mallia televisiossa nähdystä aerobicohjelmista. Kuunte- lin selostajalta tarkasti kilpa-aerobicin säännöt ja tein omat ohjelmanikin mahdollisimman tarkasti sääntöjen mukaan. Olin koko peruskouluiän harrastanut joukkuevoimistelua ja lukiossa sain siskoni kanssa oman ryhmän valmennettavaksi. Tuolloin koreografiset taidot tulivat todella käyttöön, kun joukkueelle piti tehdä syksyisin näytösohjelma ja keväisin kilpailuohjelma.

Joukkuevoimisteluohjelman rakentaminen alkoi aina musiikin etsimisellä. Säännöt määrittivät, että musiikin tuli olla ikäryhmälle sopivaa ja sisältää dynaamisia vaihteluita. Ohjelman kesto oli minimis- sään kaksi minuuttia viisitoista sekuntia ja maksimissaan kaksi minuuttia neljäkymmentäviisi sekun- tia. Musiikkia etsiessä piti siis varmistaa, että kappale oli sopivan pituinen tai miksattavissa sopivaksi. Säännöt määrittivät myös monia muita asioita; montako vartalon liikettä (aalto, vauhtiheitto, taivu- tus, kallistus, kierto) ja vartalosarjaa ohjelmassa piti olla, montako tasapainoa, hyppyä, askelikkoo ja käsiliikettä sekä näiden yhdistelmiä ohjelman tuli sisältää. Moni asia oli siis ulkoapäin määritelty, mutta sisältö eli ohjelman teema, valitut vaikeusosat ja rakenne tuli itse koreografioida.

3.2.2 Tanssiopinnot haastavat uudenlaiseen ajatteluun

Usean vuoden ajan koreografianteko oli minulle annetusta liikepankista lähtevää ja vahvasti musiikin kanssa yksin mietittyä. Vaikka siirryin joukkuevoimistelusta tanssiin, tuo koreografinen ajattelu säilyi mukana. Niin vahvasti se oli minuun iskostunut. Tanssiopinnoissani ajatteluni alkoi kuitenkin laaje- ta. Eri opettajat ja koreografit kehottivat tutkimaan muun muassa liikkeen suhdetta musiikkiin; te- keekö musiikkiin vai musiikkia vastaan, onko ensin musiikki joka synnyttää liikettä vai liike joka syn- nyttää musiikkia? Vähitellen uskaltauduin koreografian tekoprosessissa sanomaan hyvästit musiikin ylivalle. Oli tuttua ja turvallista aloittaa myös tanssikoreografioiden teko musiikin valinnalla. Halu- sin kuitenkin kokeilla millaista liikettä syntyy hiljaisuudessa ja miten eri musiikit keskustelevat liik- keeni kanssa.

Minua haastettiin myös liikkeellisesti. Tanssiopinnoissa enää ei ollut sääntöjen määräämiä liikkeitä, jotka tuli tietyllä tavalla suorittaa vaan sain vapaasti antaa liikkeen kummuta kehostani ja seurata si- tä. Ei ollut oikeita tai väriä liikkeitä, kaikki oli mahdollista. Tämä ajattelu antoi minulle vapauden ja luovuuden tunteen. Se mahdollisti myös monipuolisemmat koreografiat, sillä enää ei tarvinnut vain suorittaa liikkeitä toisensa perään tiukasti rajatussa ajassa, vaan koreografiassa saattoi olla pitkiäkin vaiheita joissa tapahtui liikkeellisesti hyvin vähän, mutta tunnelmallisesti paljon.

Suurimman osan koreografioista tein aina ”etukäteen valmiiksi”. Suunnittelin siis paperille teeman, rakenteen ja liikekielen ennen kuin aloin varsinaisesti työstää koreografiaa tanssisalissa. Tanssin-

opettajaopinnoissa uskalsin kokeilla jälleen uutta. Ensimmäisen koreografiakurssin työskentely olikin avoimen prosessin mukainen eli prosessia aloittaessa minulla ei ollut tiettyä päämäärää johon pyrin vaan annoin prosessin kuljettaa kohti lopullista koreografiaa. Tuo oli erittäin mielenkiintoinen ja antoisa kokemus. Huomasin, miten paljon mielikuvituksestani nousee kun en ole rajannut sitä etukäteen. Myös työryhmältä saadut ideat oli helppo ottaa vastaan ja niiden eteenpäin ideointi oli hedelmällistä. Nautin prosessista ja koin, että se oli mielekkäämpää kuin yksin koreografian suunnittelu kynän ja paperin kanssa.

3.2.3 Tämän hetkiset kiinnostuksen kohteet koreografian teossa

Avoin prosessi työskentelytapana kiinnostaa yhä. Siinä viehättää erityisesti ei-tietämisen tila ja yllätyksellisyys. Se, että ei ole valmista päämäärää, vaan matkalla päätetään mihin suuntaan kuljetaan. Matkalla tulee toki tehdä monia valintoja, mutta niidenkään ei tarvitse perustua yhteen ja tiettyyn asiaan vaan valinnat voivat syntyä intuitiolla tai vaikka sattuman menetelmällä. Koreografian teossa olen kiinnostunut improvisaation käytöstä sekä liikemateriaalin tuottajana että esittävänä taiteen muotona. Minua kiehtoo ajatus siitä, ettei täysin tiedä mitä lavalla tapahtuu, jolloin läsnäolo väistämättä nousee herkemmäksi ja valppaammaksi. Toisaalta samaan aikaan jännittää ja huolettaa ajatus siitä, ettei tiedä mitä oma teos sisältää ja voiko seistä sen takana mitä improvisaatiossa on tapahtunut.

Näen improvisaatiossa paljon samaa kuin leikkimisessä. Siinä voidaan asettaa tietty lähtökohta ja väljät säännöt, mutta jokainen leikkijä tulkitsee niitä tavallaan ja tuo oman panoksensa yhteiseen leikkiin. Leikissäkään ei ole tiettyä päämäärää vaan leikki itsessään kuljettaa itseään eteenpäin. Opinnäytetyöprosessissa käytin improvisaation tilalla sanaa leikki, tuomaan työskentelyyn keveyttä ja helppoutta, lapsenmielisyyttäkin eli mielikuvituksen rikasta käyttöä ja aitoa heittäytymistä.

Tällä hetkellä olen kiinnostunut näkemään koreografian teon tutkimuksena; siis keskittyen vahvasti tiettyyn asiaan ja tutkimalla sitä eri näkökulmista ja erilaisin menetelmin, erityisesti liikkeellisesti. Opinnäytetyössä aiheekseni valitsin liiketasot ja näitä tutkin leikinomaisesti kokeillen. Annoin tilaa erilaisille asioille löytyä, nousta pintaan ja vasta loppuvaiheessa rajasin mitä ”löytöjä” lopulliseen koreografiaan tulee. Huomaan ajatuksissani vahvaa yhtäläisyyttä tanssitaiteilija Mirja Tukiaisen ajatuksiin:

Minulle koreografian tekeminen on kuin tutkimustyötä: haluan syventää tietämystäni jostakin asiasta tai ilmiöstä sekä saattaa tutkimustulokseni keholliseen, näkyvän muotoon. Jos näkisin visiona, millainen on valmis työ, jonka aion tehdä, minulla ei olisi enää mitään intressiä työstää koreografiaa. Sehän olisi jo nähty. Tärkeää on prosessiluonne, etsiminen, kysymysten esittäminen. Haluan tutkia, kokeilla, yllätyä, hajottaa, rakentaa, valita ja antaa asiolle mahdollisuuden näyttäytyä. Haluan oppia lisää liikkeestä, ihmisestä, elämästä. -- (Tukiainen 2005, 59.)

4 PROSESSIN KUVAUS

4.1 Prosessin käynnistyminen

Opinnäytetyö prosessi alkoi ikään kuin itseltäni salassa tammikuussa 2017, kun tein nykytanssin harjoittelua Kuopion taidelukio Lumitilla. Aiheenani tuossa harjoittelussa oli liiketasot ja jouduin todella pohtimaan, miten näitä tasoja lähestyn, mitä niistä toivon oppilaiden oppivan ja millaisia harjoitteita rakennan tasojen ympärille. Tämä opetusprosessi herätti myös kiinnostuksen taiteelliseen prosessiin, jossa liiketasot toimisivat lähtökohtana. Ajattelin jo tuolloin, että olisi mukava tehdä opinnäytetyötä yhdessä aviomieheni Karrin kanssa ja jälleen kuin itsestään opinnäytetyö liikahti askeleen eteenpäin yhteisellä bussimatkallamme:

10. päivä helmikuuta kello 16.16 onnibussissa matkalla Jyväskylän kautta Tampereelle. Jostain tuli puheeks opinnäytetyö ja Karri kysy multa "No, mikäs sen aihe on?", niin vastasin että liiketasot eli sagittaali-, frontaali- ja horizontaalitaso. Siitä syntyi keskustelu, jota Karri oikeestaan jännällä tavalla johti tai innostu ja rupes miettimään näitä tasoja. Tykkäs siitä aivopähkinästä, minkä nää tasot antaa ja hän kuvas niitä niin, että ihminen ikään kuin litistetään sille tasolle. Opin taas että ihmiset hahmottaa näitä tasoja tosi eri tavoilla ja täytyy hyväksyä, et kaikki ei hahmota samalla tavalla ku minä, mutta mä voin opettaa ja auttaa hahmottamaan sillä omalla tavallani myös. --- Tänään käytiin siis hyvin pitkälti teoriaa ja ymmärrystä näistä liiketasoista ja myös siitä, että mikä akseleli lävistää kunkin liiketason ja Karri myös hyvin ymmärsi ja oivalsi ne. Tuntuu siltä, että tää niinku teoriapohja on nyt rakennettu ja voidaan sit seuraavana siirtyä jo käytännön kokeiluihin. Ehkä ensin hyvin sillai pelkistetysti ja sit vähitellen soveltaen ja vapauttautuen itseemme liikkeelle. (Ote ääninauhalle tallentamastani työpäiväkirjasta 10.2.2017.)

Tämän keskustelun jälkeen asia jäi kuitenkin vielä hautumaan ja liikkeelliset kokeilut pääsimme aloittamaan yhteisen ulkomaanmatkan jälkeen maaliskuun loppupuolella.

4.2 Liikkeelliset kokeilut

4.2.1 Ensimmäinen tuokio

Ensimmäinen "leikkituokio" eli opinnäytetyöhön varattu harjoitusaika tanssisalissa oli ma 20.3.2017. Mielessä oli työstynyt ajatuksia liiketasojen hyödyntämisestä, mutta olin päättänyt, etten suunnittele harjoituskertoja etukäteen, vaan luotan tilanteessa syntyviin ideoihin. Ensimmäisellä kerralla tuli ajatus käyttää leikin lähteenä piirtämistä. Vuorotellen kumpikin sai piirtää leikin lähtökohdan (hyvin abstraktisti) ja sitten keskustelematta ryhdyttiin leikkimään. Leikkien lisäksi kokeilimme myös hyvin yksinkertaista ohjeistusta: "valitse liiketaso ja liiku ainoastaan kyseisellä tasolla". Ja tästä jatkojalostuksena: "mieti ja kokeile mitä arkiliikkeitä voit tehdä kyseisellä tasolla". Tuon leikin seurauksena löytyi muun muassa seuraavat arkiliikkeet kullekin tasolle:

TAULUKKO 2. Arkiliikkeitä liiketasoilla

SAGITTAALITASO	FRONTAALITASO	HORISONTAALITASO
kauliminen	bussinpysäytysmerkki	olan yli katsominen
sahaaminen	tungoksessa kulkeminen	tupakantumpin liiskaaminen
kävely	tasapainoilu	peilailu sivuvuunnassa
istuutuminen	gynekologilla käynti	pissahädän pidättäminen

Arkiliikkeiden myötä syntyi myös ajatus halauksesta, jossa liikkeet eritellään selkeästi kullekin liiketasolle. Ja tuolloin äänitimme muistintueksi puheen ”anatominen halaus”. Myöhemmin jalostimme tuota anatomista halausta lisää. Ideoimme miten halaava pari voi yhdessä liikkua kullakin tasolla halauksen aikana. Anatomisessa halauksessa nousi ääninauhan myötä esiin informatiivisuus, jota olin teokseeni toivonut.

4.2.2 Toinen tuokio

Toisessa leikkituokiossa keskeisiä leikkejä olivat erilaiset matkimisleikit. Lämmittelyleikkinä oli klassinen seuraa johtajaa tasoja hyödyntäen. Sen jälkeen kokeilimme matkimisleikkiä, jossa A valitsi tason ja teki jonkin kehonosan liikettä kyseisellä tasolla. B:n tehtävä oli matkia kyseisen kehonosan liikettä eri tasolla. Nämä leikit synnyttivät ajatuksia, joita kirjoitin työpäiväkirjaani:

Hyvä lämpö. Mielenkiintoista seurata toisen liikekieltä. Onpa se erilaista kuin omani! Kehot keskustelvat, näyttää hyvältä! Ollaan yhtä. -- Hetkittäin päästään flowhon, kumpikaan ei suunnittele, asiat vain tapahtuu. Toisaalta matkiessa eri tasolla aivot sauhuaa, kun joutuu miettimään. Kahden tason yhdistelmät käyvät hankaliksi, kierrot haastavat. Kuitenkin mielenkiintoista. Ainakin katsoa, miten toinen ratkaisee tehtävät. (Ote työpäiväkirjasta 27.3.2017)

4.2.3 Kolmas tuokio

Kolmannella leikkikerralla lämmittelyleikkinä oli omatoiminen jammaus tasojen (eli kahden tahdin) välein vaihdellen vahvan hiphopmusiikin tahdissa. Tätä leikkiä jalostimme jälleen matkimisen suuntaan ja pelasimme peliä jossa A tanssii tietyllä tasolla kasin, tämän jälkeen B tanssii samalla tasolla mutta omalla tavallaan kasin. Siihen heti perään B jatkaa uudella tasolla kasin, jonka jälkeen A taas ottaa tämän tason käyttöön. Tässä leikissä päästiin todella tanssin fiilikseen ja idea battlesta eli vuorottaisesta ”tanssikisailusta” nousi ensimmäistä kertaa esiin.

Kolmannella kerralla tutkimme liiketasoja myös parityöskentelyssä. Eräessä leikissä ihan ensimmäisellä kerralla oli hetki, jossa itse olin tiukkana pakettina ja Karri liikutteli minua. Kyseinen hetki nousi myöhemmin mieleen ja jalostimme ideaa kokeilemalla millä kaikin tavoin Karri voi liikutella minua sagittaalitasolla. Muodostimme liikkeistä pienen sarjan ja teimme vielä saman frontaali- ja horisontaalitasolla. Näin syntyi osio, jota kutsuimme nimellä ”passiivinen pökölö”.

4.2.4 Neljäs tuokio ja ohjauskeskustelu

Neljännellä kerralla kertosimme aiemmin löytämiämme liikemalleja ja improvisaatiotehtäviä. Opin- näytetyön ohjaavalle opettajalle meillä oli esittää neljä erilaista harjoitetta: passiivinen pötkelö, jammaus liiketasoilla, eri tasolla matkiminen ja anatominen halaus. Neljännen tuokion idea oli esitel- lä nuo osiot ja avoimesti keskustella niistä. Keskustelussa nousi esiin tärkeitä asioita, kuten se että koreografian tulee olla kuuliainen tutkimuksen kohteelle eli liiketasoille. Lisäksi sain vahvistusta sille, että kontrasti tanssijan ja ”ei-tanssijan” välillä on mielenkiintoista ja huumori, jota välillämme on, vä- littyy myös katsojalle. Oli hyvä kuulla ohjaavalta opettajalta, että lopullisessakin koreografiassa voi luottaa improvisaatioon. Hän jopa antoi ohjeen ”älkää harjoitelko liikaa”, jotta tuoreus ja yllätykselli- syys teoksessa säilyvät. Ohjauskeskustelussa nostin esiin huoleni siitä, että osiot ovat niin irrallisia ja pelkään, etten saa punottua niistä kokonaisuutta, jossa kaikki saumattomasti liittyy toisiinsa. Tähän sain ohjeeksi kysymyksen, joka haastoi minua ajattelemaan tarvitseeko kaiken olla ainaa täysin ko- konaisuuteen sopivaa. Voiko tehdä valintoja, joiden ei voi taata sopivan kokonaisuuteen?

Neljännän tuokion jälkeisiä mietteitä purin työpäiväkirjaani näin:

-- Uskallanko ottaa riskejä? Tehdä jotain erilaista, jotain mikä ei ole viimeistä piirtoa myöten suunnit- teltu? Voinko luottaa yhteiseen olemiseen ja improvisaatioon myös lavalla? Ehkä nyt on sen aika. Ehkä se on taidetta, jättää tilaa tuntemattomalle tapahtua. Ei kai minulla ole paljon menetettävää. Saan hämmentää. Saan heittäytyä. Katsoa mitä tapahtuu. (Ote työpäiväkirjasta 10.4.2017)

4.2.5 Viides tuokio

Viides leikkituokio osui pääsiäismaanantaille ja edellisen tuokion sekä ohjauskeskustelun perusteella tein sen päätöksen, ettei ollut tarvetta mennä saliin harjoittelemaan vaan sen sijaan lähdimme Kar- rin kanssa kävelyllä keskustelemaan opinnäytetyöstä. Kävelylenkki osoittautui loistavaksi valinnaksi ja saimme uusia näkökulmia opinnäytetyöhön. Mietimme muun muassa, miten tasoja voisi visuali- soida ja sen seurauksena kehitelimme vielä uuden improvisaatioharjoitteen (”kampiharjoite”), jota päätimme kokeilla seuraavalla kerralla. Keskustelimme myös mahdollisista äänimaailmoista ja musii- keista ja pohdimme miltä eri tasojen äänet voisivat kuulostaa. Lisäksi mietimme millaiset valot tuki- sivat liikemateriaaliamme. Nousipa ajatus myös jonkinlaisesta värikoodistosta, jossa tietty väri tar- koittaisi tiettyä tasoa ja näin valojen ohjaamana tietäisimme millä tasolla liikkua. Tämä idea ei kui- tenkaan päätynyt lopulliseen työhön.

4.3 Teoksen kokoaminen

4.3.1 Kohtausten ja musiikkien valinta

Ohjauskeskustelussa oli noussut esiin valintojen tekeminen ja niinpä kuudennessa leikkituokiassa hyödynsimme videokuvausta, jotta näimme harjoitteiden toimivuuden katsojan kannalta. Totesin eri- tyisesti kampiharjoitteen erittäin mielenkiintoiseksi ja toimivaksi, mutta muutamat muut uudet hyl-

käsin, sillä huomasi, että niissä ei ollut sellaista flowta tai helppoutta jota teokseen kaipasin. Jotkin harjoitteet olivat mielenkiintoisia aivopähkinöitä tekijälle, mutta tylsiä ja mitäänsanomattomia katsojalle. Kohtausten valinnassa painottui siis niin tekemisen ilo kuin visuaalinen kokemuskin. Kun käytettävät kohtaukset oli päätetty, siirryimme kokeilemaan mahdollista kohtausjärjestystä sekä tilasijoittelua. Lopullisen kohtausjärjestyksen tein kuitenkin vasta samalla kun päätin mitä musiikkeja kussakin kohtauksessa käytetään.

Musiikkien valinta oli mielenkiintoinen tehtävä ja halusin erityisesti siinä haastaa itseäni epämuakavuusalueelle; valitsemaan musiikkeja, jotka eivät automaattisesti liity toisiinsa eivätkä näin periaatteessa luo eheää kokonaisuutta. Olimme jo harjoituksissa käyttäneet monenlaisia musiikkeja ja lähdinkin osittain niiden pohjalta liikkeelle. Kampi-harjoitteen taustalla meillä oli soinut herkkä Jónsin "Why Not?" joka loi upean jopa taianomaisen tunnelman ja halusin tämän kappaleen teoksen avausraidaksi. "Passiivinen pökkylä" -osio kaipasi mielestäni jotain outoa, hassua ja hauskaa musiikkia ja mieleeni nousi Tarzan elokuvasta tuttu "Trashin' the Camp". Valitsin tuon musiikin, mutta jäin miettimään kuinka se toimii herkän avausraidan jälkeen. "Jammaus tasoilla" -osiossa olimme käyttäneet vahvaa hoppimusiikkia, jota harkitsin myös lopulliseen esitykseen. Sanoituksiin tarkemmin tutustuessani huomasi kuitenkin lyriikassa aiheita ja teemoja, joita en voi allekirjoittaa ja niinpä etsin musiikillisesti samankaltaista kappaletta, mutta soveliaammilla sanoituksilla. Etsintäni tuloksena löysin kappaleen "Man up Anthem", jonka sanoitukset pystyin allekirjoittamaan. Tuossa kappalleessa kuulii mielenkiintoiset kirkonkellot ja heräsi ajatus niiden jatkumisesta "matkiminen eri tasolla" -osion taustalla. Onnekseni Karri on taitava musiikin kanssa ja osasi mikсата/säveltää raidan jatkumaan kellojen soittona. Anatomiseen halaukseen ei tarvittu musiikkia, mutta äänitimme puheen vielä uudelleen paremmalla laadulla.

4.3.2 Koyleisö

Olin kutsunut koyleisöä maanantaina 8.5.2017 katsomaan ja antamaan kommentteja koreografias-ta. Ohjaavan opettajan lisäksi paikalle pääsi ainoastaan toinen opettaja ja yksi luokkakaveristani. Hetki oli hieman jännittävä, sillä vasta tässä vaiheessa teimme ensimmäisen kokonaisen läpimenon ja haasteena oli muistaa kohtausjärjestys sekä saada musiikit toimimaan osana kokonaisuutta. Läpimeno kuitenkin onnistui yllättävän hyvin ja saimme hyvää palautetta. Tärkein oppi itselleni oli huomata, että improvisaatio kantaa myös esitystilanteessa ja ne hetket, joissa me esiintyjinä olimme epä tietoisimpia mitä tapahtuu, olivatkin kaikista kiinnostavimpia katsojalle. Katsojat kehuivat sitä, miten uskollisia olimme liiketasoille ja toisaalta miten monipuolista liikettä tasot lähtökohtana tuottivat. Kehitettävää ja mietittävää kuitenkin löytyi, sillä "passiivisen pökkylä" kohtaus koettiin hieman yksitoikkoiseksi. Siinä tempo ja esiintyjien suhde pysyivät niin samana alusta loppuun, että katsojat kaipaivat pientä muutosta tai kasvua kohtauksen kuluessa. Myös kohtausten välisiin siirtymisiin oli vielä mietittävä tarkennuksia.

4.3.3 Valojen rakentaminen

Olin pohtinut valoja silloin tällöin pitkin prosessia, mutta todennut, että liike pärjää vaikka yksinäänkin. Teos ei tarvitse välttämättä erikoisia valoja. Koska teos esitettiin black boxissa, halusin kuitenkin päästä hyödyntämään valoja ja luomaan lisätunnelmia valaistuksen avulla. Teimme Karrin kanssa yhdessä valosuunnitelman ennen valoharjoitukseen menoa. Valojen rakentaminen tapahtui esitysviikon tiistaina eli 16.5.2017 Sotkulla. Suunnitelmamme antoi hyvän pohjan, mutta ideoita kuitenkin karsittiin ja muutettiin. Päädyimme aloittamaan lämpimällä ja himmeällä valolla, joka vähitellen voimistuu. Seuraavassa kohtauksessa käytimme kovempaa ja karumpaa valoa, joka muuttui jammauskappaleen myötä liilaksi liikkuvaksi valoksi ja kellojen soiton myötä palasi taas alun yksinkertaisuuteen ja himmeeyteen. Viimeinen kohtaus eli anatominen halaus sai vielä oman kirkkaan spottivalonsa. Valoharjoituksen jälkeen jäin pohtimaan sitä, miten erilainen kokemus on tanssia kyseinen koreografia pienessä tanssisalissa loisteputkivaloissa lähellä katsojia kuin teatterivaloissa isolla lavalla etäällä katsojista. Vaikka kokemus oli varsin erilainen, oli vain luotettava siihen että molemmat ympäristöt toimivat omalla tavallaan.

4.3.4 Teoksen nimeäminen ja markkinointi

Opinnäytetyö oli osa Teot-iltaa eli Savonia AMK:n tanssinopettajaopiskelijoiden koreografiailta. Markkinointia varten nimi oli päätettävä melko varhain ja annoin teokselle nimeksi *"LÖYTÖ — keksintö, älynväläys, hyvä naimakauppa, ahaa-elämys"*. Nimellä halusin kuvata sitä, mistä opinnäytetyötutkimuksessa on ollut kysymys eli uusista oivalluksista ja löydöistä. Nimen keksimisessä oli apuna synonyymisanakirja, joka tarjosi sanalle löytö niin hyviä koreografiaan liittyviä synonyymeja, että halusin sisällyttää nuo osaksi nimeä ja näin antaa katsojalle jo nimen perusteella enemmän odotuksia ja ajatuksia teosta koskien. Markkinointi tapahtui osittain Tekojen yhteydessä ja lisäksi markkinointeosta puskaradion ja julisteiden avulla. Markkinoinnissa apuna oli myös kirjoittamani teksti, joka antoi osviittaa siitä, mistä teoksessa on kyse.

Tiina Koistisen opinnäytetyö "LÖYTÖ — keksintö, älynväläys, hyvä naimakauppa, ahaa-elämys" tutkii liiketasoja koreografian lähtökohtana. Kenties kuivalta kuulostava aihe herää aivan uudella tavalla eloon kun lavalle astuu Tiinan lisäksi hänen puolisonsa Karri Koistinen, joka omalla liikekielellään tuo virkistävää vaihtelua tanssiteokseen. Opinnäytetyö on puhtaasti liikelähtöinen koreografia, mutta taiteellisuudessaan tarjoaa katsojalle tilaisuuden myös tulkinnoille ja tunteille.

TEOT -koreografiailta

18.5. klo 19

19.5. klo 19

20.5. klo 19

Sotku
Suokatu 42

VAPAA
PÄÄSY

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

KUVA 2. TEOT-illan mainosjuliste (Ahlberg 2017-05-17.)

LÖYTÖ – keksintö, älynväläys, hyvä naimakauppa, ahaa-elämys

**Tiina Koistisen
opinnäytetyöesitys Sotkulla
torstaina 18.5.2017 klo 19.
Vapaa pääsy!**

KUVA 3. Opinnäytetyöesityksen mainosjuliste

5 LOPPUTULOS: "LÖYTÖ — KEKSINTÖ, ÄLYNVÄLÄYS, HYVÄ NAIMAKAUPPA, AHAA-ELÄMYS"

5.1 Esitys Sotkulla

Opinnäytetyö esitettiin Savonia AMK:n opiskelijoiden koreografiaillassa, "Teoissa", torstaina 18.5.2017. Opinnäytetyö avasi illan ilman alkujuontoa, sillä koreografiassa itsessään oli illan alkuun sopivia puheosuuksia. Koreografia koostui yhteensä viidestä kohtauksesta, joista kussakin esiteltiin liiketasoja erilaisissa muodoissa, erilaisten tehtävien kautta ja hyvin erilaisin tunnelmin.

Taulukko 3. Koreografian rakenne kohtauksittain

KOHTAUS	TUNNELMA	LIIKETEHTÄVÄ	MUUTA
1. Kampi	rauhallinen, unenomainen, maaginen	Karri pyörittää kuvitteellista kampea haluamallaan liiketasolla ja Tiina reagoi kammen liikkeeseen tietyllä kehon osalla / koko keholle.	Kohtauksen lopussa Karri kävelee mikrofonin luokse ja toivottaa yleisön tervetulleeksi seuraamaan opinnäytetyötä.
2. Passiivinen pökkyä	outo, hämmentävä, hitaasta vähitellen vauhdikkaaksi	Setattu materiaali: Karri liikuttaa Tiinaa yhdellä liiketasolla kerrallaan. Tiina mahdollisimman passiivinen.	
3. Jammaus tasoilla	fiilistelevä, hyväntuulinen, spontaani, yllätyksellinen	Oma jammaus liiketasoilla (yksi kasi yhdellä tasolla). Ensin soolot, sitten battle ja lopuksi hetki jossa voi tapahtua mitä vain järjestyksellä sagittaali-, frontaali- ja horisontaalitaso.	Kohtauksen lopussa liikkeen pysäyttäminen ja tunnelman muuttaminen koko olemuksella rauhallisemmaksi ja keskittyneemmäksi.
4. Matkiminen tasoilla	keskittynyt, intensiivinen	Tiina tekee rauhallista liikettä tietyllä kehon osalla haluamallaan tasolla. Karri tekee liikettä samanaikaisesti samalla kehonosalla mutta eri tasolla.	Kun Tiinan liike menee liian mutkikkaaksi, Karri siirtyy mikrofonin luokse ja spiiikkaa lyhyesti opinnäytetyön olevan päätöksessään.
5. Anatominen halaus	virallinen, pelkistetty, humoristinen	Setattu materiaali: Karri suorittaa anatomisen halauksen, jossa kukin liike tapahtuu hyvin selkeästi tietyllä liiketasolla.	Ohjeet halaukseen tulee ääninauhasta ja näin yleisö pääsee viimeistään tässä vaiheessa oppimaan millä tasolla on minäkään suuntaista liikettä.

KUVA 4. Passiivinen pökkylä (Immonen 2017-05-18.)

KUVA 5. Jammaus tasoilla (Immonen 2017-05-18.)

5.2 Palautetta esityksestä

TEOT-illassa oli mahdollisuus antaa palautetta koreografioista lapulle kirjoittaen ja opinnäytetyökoreografiastani sanottiin seuraavaa:

- ❖ *Aika harvoin näkee näissä Teoissa huumoria — se kantoi ja onnistui!*
- ❖ *Ihanan näköistä kun tanssitte yhdessä ja hymyilitte. ☺ Olette söpöjä!!*
- ❖ *Eheä ja monitulkintainen kokonaisuus. Liikeratanne sopivat myös tanssijoina yksiin.*
- ❖ *Ilo ja rakkaus tuli läpi. Hyvänmielen teos!*
- ❖ *Halutti hypätä mukaan. Ihan mahtava!*
- ❖ *Humoristinen, VALAISEVA. Hieno!*
- ❖ *Mainio LÖYTÖ. ☺*
- ❖ *Mie diggasin teidän helposta olemisesta, turhanpäiväinen nipotus oli poissa ja lavalla oleellinen. Kiitos <3*
- ❖ *Huikkeen hauska!*

KUVIO 1. Palautetta opinnäytetyökoreografiasta.

Oli hienoa huomata, että olimme saaneet välitettyä iloista tunnelmaa yleisöön. Teoissa on melko usein mukana synkkiä ja raskaita aiheita ja niinpä oli hienoa saada viedä lavalle ilo, riemua ja rentoutta, jota olimme myös prosessin aikana usein kokeneet. Hauskuuden ja hyväntuulisuuden lisäksi palautteessa nousi esiin eheys ja oleellisen esittäminen. Oli hyvä kuulla, että koreografia oli tuntunut eheältä, vaikka siinä oli niin monta eri osaa jotka eivät jossain vaiheessa tuntuneet linkittyvän toisiinsa. Katsoja kuitenkin tekee omia tulkintojaan ja usein luontaisesti kehittää tarinan tai tulkinnan joka nivoo kohtaukset yhteen. Kaiken kaikkiaan palaute oli positiivista ja myös esityksen jälkeen sain monilta kuulla, miten oivaltava ja kekseliäs koreografia oli ollut.

6 POHDINTA

Opinnäytetyötutkimuksen tekeminen on ollut opettavaista ja se on antanut minulle runsaasti kokemusta muun muassa improvisaatiosta ja koreografian tekemisestä. Olen erityisen iloinen siitä, miten luovuuteni improvisaatioharjoitteiden kehittäjänä pääsi kehittymään. Opinnäyteprosessissa syntyi useita harjoitteita ja tehtävän antoja, joita voin tulevaisuudessa hyödyntää tanssinopetuksessa. Lisäksi harjoitteita voi jatkojalostaa ja kehittää aina kullekin ryhmälle sopivaksi. Harjoitteet pohjautuvat vahvasti liiketasoihin ja niitä tehdessä joutui miettimään kuinka tarkasti ohjetta noudattaa. Liiketasot nivelnäkökulmasta ovat hyvin yksioikoiset ja jos esimerkiksi liikkuu frontaalitasolla, ei polviniveltä voi koukistaa eikä jalkoja kiertää lainkaan aukikiertoon. Huomasin, että on mielenkiintoista ja aivan erilaista työskennellä ”insinöörimäisen tarkasti” ohjetta noudattaen, jolloin todella joutuu miettimään ja analysoimaan liikettään, kun taas väljästi ohjetta noudattaen, jolloin tanssillisuus ja liikkeen virtaus pääsee esiin.

Liiketasoja tutkiessa oivalsin myös sen, miten epäluonnollista vain yhden tason käyttäminen kerrallaan on. Todellisuudessa ihmisen liike on varsin kolmiulotteista ja tapahtuu liiketasojen yhteistyönä. Ajattelen kuitenkin, että on hyvä hahmottaa ja ymmärtää liiketasot erillisinä, jotta niitä voi käyttää liikkeen analysointiin ja näin kyetä näkemään tasot myös kolmiulotteisessa liikkeessä. Opinnäytetyöprosessin aikana nykytanssitunnilla kävi vieraileva opettaja, joka korosti erityisesti liiketasojen vaihtoa, sitä hetkeä kun esimerkiksi rangan ja pään frontaalitason liike kääntyy ja kiertyy sagittaalitason liikkeeksi. Tuo hetki oli kehollisesti erittäin mielenkiintoinen ja haluaisinkin jatkaa liiketasojen tutkimista siihen suuntaan, että tutkin tasojen vaihtoa ja yhdistämistä muodostaen näin mahdollisimman orgaanista liikettä.

Opinnäytetyöprosessin aikana koin itselleni luontevaksi kokeilla, tutkia ja muokata liikettä. Sen sijaan koreografian rakentaminen haastoi ja opetti uutta. Koska minulla ei ollut valmista sapluunaa johon olisin pyrkinyt ja aikaakin oli vain rajallisesti, oli minun opittava tekemään päätöksiä nopeasti ja seisomaan niiden takana. Opin sen, että kaiken ei tarvitse olla loppuun asti hiottua ja viimeisteltyä. Minun ja Karrin vahvuus oli spontaaniudessa ja vuorovaikutuksessa, joten oli tärkeää pitää nuo elementit kirkkaina. Vaikka koreografialla ei ollut tiettyä sanomaa tai tarinaa, nousi minulle ajatus siitä mitä haluan lavalle viedä; iloa, rentoutta ja yhteyttä. Oivalsin, että koreografi tekee työtä omasta arvomaailmastaan käsin ja siksi itsekin pidin tärkeänä, että minulle ja Karrille tärkeät asiat ja arvot näkyivät myös lavalla. Konkreettisesti tämä tarkoitti esimerkiksi musiikkivalintoja ja ilmapiirin luomista esiintymislavan ja katsomon välillä.

Opinnäytetyöprosessi on laajentanut ajatteluaani liiketasojen ja koreografian ohella myös tutkimisesta. Prosessin myötä olen oppinut arvostamaan enemmän taiteellista tutkimista ja näen sen mahdollisuudet nostaa esiin asioita, joita perinteinen tutkiminen ei välttämättä toisi esiin. Minua kiinnostaa myös tutkimustulosten esittely. Voisiko perinteisen tutkimuksen tulokset esittää taiteellisesti? Yhteiskuntamme on niin tekstipainotteinen, että olisi hienoa tuoda kehollisuutta ja liikettä laajemmin tieteen ja tiedon välittämisen kanavaksi.

LÄHTEET

- AHLBERG, K. 2017-05-17. Teot-koreografialta [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: MusiTA-kaikki.
- BOUNDLESS. Body Planes and Sections. [Viitattu 2017-06-16.] Saatavissa: www.boundless.com/physiology/textbooks/boundless-anatomy-and-physiology-1/mapping-the-body-33/body-planes-and-sections-289-1344/
- CLIPPINGER, K. 2007. Dance anatomy and kinesiology. USA. Human Kinetics.
- FORSYTHE, W. 1999. Improvisation Technologies – A Tool for The Analytical Dance Eye. CD-ROM/DVD. Ostfildern. Hatje Cantz.
- HÄMÄLÄINEN, S. 1999. Koreografian opetus- ja oppimisprosesseista – kaksi opetusmallia oman liikkeen löytämiseksi ja tanssin muotoamiseksi. Väitöskirja. Teatterikorkeakoulu. Acta Scenica 4.
- IMMONEN, S. 2017-05-17. Kuvia opinnäytetyöesityksestä [digikuvat].
- PRESTON-DUNLOP, V. 2014. Looking at dances – a choreological perspective on choreography. 2. painos. Hampshire. The Noverre Press.
- TUKIAINEN, M. 2005. Elämä muuttuu tanssiksi. Julkaisussa: JYRKÄ, H. (toim.) Tanssintekijät — 35 näkökulmaa koreografian työhön. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.